

روس‌ها با منفی ۸/۸ درصد و سوازیلندی‌ها با منفی ۲۳ درصد، کمترین نرخ واقعی بهره بانکی را می‌پردازند. بر اساس این گزارش، در میان کشورهای در حال توسعه، برزیل با ۴/۷۸ درصد بیشترین نرخ واقعی را می‌پردازد. پس از این کشور، مالاوی با نرخ ۱/۷۲ درصد، در رتبه دوم قرار دارد. در ایران نرخ بهره اسمی بانک‌های دولتی ۱۶ و بانک‌های خصوصی ۲۴ درصد است. البته متوسط اسمی بهره در کشورمان (۲۰ درصد) با احتساب تورم ۱۲ درصدی اعلام شده توسط دولت به ۸ درصد به صورت واقعی کاهش می‌یابد. ولی با حساب تورم‌های بالاتر به صفر نزدیک می‌شود. اما آقای منصور خاکی، مدیر کل امور بانکی و بیمه وزارت امور اقتصادی و دارایی، سود بانکی را تابعی از قیمت منابع مالی در اختیار بانک‌ها دانسته و به خبرنگار «اقتصاد ایران» می‌گوید: این منابع از سه بخش منابع سهامداران بانک‌ها، منابع دولت در بانک‌ها و منابع سپرده‌گذاران تکمیل می‌شود.

وی با اشاره به این موضوع که بانک مرکزی کشورهای جهان بر مبنای شرایط اقتصادی و برای تسریع و توسعه فعالیت‌های اقتصادی اقدام به کاهش یا افزایش نرخ‌های بهره بانکی می‌کنند، تأکید می‌کند:

در کشورمان نیز دولت به منظور کاهش تورم و دسترسی عموم به ویژه تولیدکنندگان به منابع و تسهیلات ارزان، اقدام به کاهش نرخ سود تسهیلات کرده است، ولی به اعتقاد خاکی، بالاتر بودن نرخ سود تسهیلات بانکی در ایران در مقایسه با دیگر کشورها، موجب شده تا تولیدکنندگان کشورمان در مقایسه با رقبای خارجی از قدرت رقابت کمتری برخوردار باشند.

در این میان، فعالان اقتصادی بخش خصوصی معتقدند، دولت در حالی که ادعای کاهش نرخ بهره با هدف کمک به تولید را تبلیغ می‌نماید، اما عملاً موتور افزایش نرخ بهره را از طریق تشویق فعالیت‌های فاسد سوداگرانه باز گذاشته و به نوعی، بستر توسعه دلالتی وام‌های بانکی را فراهم کرده است. در این میان، اگرچه کارشناسان مستقل و شورای عالی هماهنگی بانک‌ها مخالفت خود را با کاهش دو درصدی نرخ سود بانکی توسط شورای پول و اعتبار اعلام کرده و نسبت به عواقب ناگوار آن هشدار داده‌اند، اما رییس کل بانک مرکزی تأکید کرده است که دولت بر اجرای سیاست کاهش نرخ سود بانکی اصرار دارد. این در حالی است که ارزیابی سیستم بانکی نشان می‌دهد شرایط برای کاهش احتمالی نرخ سود بانکی مناسب نبوده و این عمل موجب افزایش فشار بر سیستم بانکی و گسترش رانت و فساد به ویژه برای کسانی می‌شود که به تسهیلات دسترسی دارند. این سیاست در کنار رشد بی‌رویه نقدینگی به آشفته‌گی سیاست‌های پولی دامن زده است.

می‌کند به واحدها و کارگاه‌های کوچک و متوسط توجه بیشتری مبذول گردد. اقدام دیگری که می‌توان انجام داد، برخورداری واقعی از بیمه بیکاری است. در واقع، می‌توان کلیه کارگرانی را که در اثر اجرای سیاست‌های مذکور شغل خود را از دست می‌دهند، با برخورداری از بیمه بیکاری، مورد حمایت قرار داد. بدین منظور، می‌بایست در لایحه قانونی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ که هم اکنون در دولت در دست بررسی است، مسأله حمایت از نیروی انسانی مورد توجه بیشتری قرار گرفته و راهکارهای منطقی‌تری پیش‌بینی شود.

آشفته‌گی در سیاست‌های پولی

ارزیابی کارشناسان از کاهش نرخ سود بانکی

منطقی کردن نرخ سود تسهیلات بانکی می‌رفت، در سال گذشته محقق نشد، به خبرنگار «اقتصاد ایران» می‌گوید: کاهش تورم و هزینه‌های تولید، اهداف اولیه و ثانویه طرح منطقی کردن نرخ سود تسهیلات بودند. اما اگرچه در سال گذشته نرخ سود تسهیلات کاهش یافت، بر عکس، نرخ تورم افزایش پیدا کرد. برخی برآوردها نشان داده‌اند نرخ تورم قابل لمس برای جامعه به ۱۷ درصد رسیده است.

عادل آذر ادامه می‌دهد: گرچه نتیجه تحقیقات اقتصادی نشان داده است نرخ سود تسهیلات بر نرخ تورم تأثیرگذار است، اما اگر این اتفاق به شکل کاذب و صوری انجام شود، ارزش پول و پس‌انداز مدام کاهش خواهد یافت.

این نماینده مجلس در عین حال هشدار می‌دهد: اگر دولت بر تداوم سیاست کنونی در مورد کاهش نرخ سود تسهیلات اصرار ورزد، بانک‌های دولتی به مرز ورشکستگی خواهند رسید، زیرا یا بدهی‌های آنها به بانک مرکزی افزایش خواهد یافت و یا ناچارند به سمت استقراض از بانک‌های خصوصی حرکت کنند تا تکالیف اجبار شده از سوی دولت را اجرا نمایند.

مقایسه نرخ سود کشورها

بانک جهانی در گزارشی با مقایسه نرخ سود بانکی در ایران و نرخ واقعی بهره در کشورهای در حال توسعه، اعلام کرده است که ایران پس از برزیل و مالاوی، بیشترین میزان نرخ سود بانکی را در بین کشورهای در حال توسعه دارد. البته نرخ واقعی بهره در کشورهای در حال توسعه ارقام متفاوتی را به خود اختصاص داده است. برای مثال، ونزوئلا با منفی ۲۱ درصد، کمترین میزان نرخ بهره را در اختیار دارد. پس از این کشور،

همان طور که خاطر نشان شد، با اجرای سیاست‌های ناظر بر اصل ۴۴ قانون اساسی، اقداماتی انجام می‌پذیرد که نهایتاً به سود نیروی انسانی و حمایت از وی نخواهد بود. لذا ضرورت ایجاد می‌کند که قبل از هرگونه اقدامی، یک رشته تدابیر حمایتی بدین منظور اتخاذ گردد تا با آزادی اقتصادی و هدف‌های سیاست‌ها مغایرت نداشته باشند.

اهم این تدابیر، فراهم آوردن زمینه فرهنگ‌سازی در زمینه لزوم سرمایه‌گذاری می‌باشد. بدین منظور باید بسترهای مورد نیاز برای تشویق کارآفرینان فراهم شود. در عین حال، با توجه به وضع مالی موجود و نیاز سرمایه‌های بزرگ صنعتی، ضرورت ایجاد

یکی از مباحثی که در نظام بانکی هر کشوری اهمیت فراوانی دارد، تعیین نرخ سود (بهره) بانکی است. در تعیین نرخ سود بانکی، باید حقوق و انتظارات هر سه گروه سپرده‌گذاران، دریافت‌کنندگان تسهیلات و بانک‌ها را لحاظ کرد. هم‌اکنون دو روش عمده برای تعیین نرخ سود بانکی وجود دارد. در روش اول، تعیین نرخ سود به عرضه و تقاضای پول در بازار واگذار می‌شود. در این شرایط، بانک‌ها به طور آزادانه در بازار پول و سرمایه فعالیت می‌کنند و متناسب با کشش عرضه و تقاضای پول، نرخ سود تعادلی تعیین می‌گردد. اما در روش دوم، تعیین نرخ سود بانکی با توجه به شرایط خاص اقتصادی، به صورت دستوری تعیین می‌شود.

هم‌اکنون در ایران، نرخ سود بانکی به صورت دستوری و توسط شورای پول و اعتبار تعیین می‌شود. سال گذشته شورای پول و اعتبار پس از مصوبه مجلس در خصوص منطقی کردن نرخ سود تسهیلات بانکی و تک‌رقمی کردن این نرخ در آفق برنامه چهارم توسعه، نرخ سود تسهیلات بانک‌های دولتی را با دو درصد کاهش از ۱۶ به ۱۴ درصد و بانک‌های خصوصی را با پنج درصد کاهش از ۲۲ به ۱۷ درصد رساند. مجلس هفتم و دولت نهم با کاهش نرخ سود تسهیلات بانکی، انتظار داشتند نرخ تورم و هزینه‌های تولید و سرمایه‌گذاری در کشور کاهش پیدا کند. اما براساس آخرین گزارش بانک مرکزی، نرخ تورم کشور در سال ۸۵ نسبت به سال ۸۴ افزایش یافته و در پایان سال گذشته به ۱۴ درصد بالغ شده است. مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی نیز نرخ تورم سال گذشته را بیش از ۲۱ درصد برآورد کرده است.

بانک‌ها و مرز ورشکستگی

برخی از کارشناسان معتقدند اجرای طرح کاهش ۲ درصدی نرخ سود بانکی بدون توجه به نرخ تورم، پیامدهای زاینباری برای اقتصاد ملی به دنبال خواهد داشت. دکتر عادل آذر، عضو کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس، با بیان این که انتظاری که از قانون